DJURENS VÄRLD

Nr 2 2021 Svenska Djurskyddsföreningens medlemstidning

Minigrisar
behöver rätt förutsättningar

Fjärilshuset
kämpar för fler fjärilar

Djurförsök
de etiska nämnderna under lupp

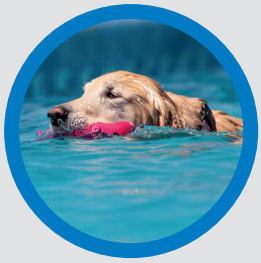

SVENSKA DJURSKYDDS FÖRENINGEN

Korp

Stor, svart och glänsande med kraftig och något böjd näbb. Så ser den mytomspunna fågeln ut som har ett läte som påminner om dess namn: korp. Om vår största kråkfågel tidigare var förknippad med vidskeplighet och nordisk mytologi, har forskning på senare tid har visat att korpen är mycket intelligent och en mästare på problemlösning.

Korpen är relativt skygg till skillnad från andra kråkfåglar. Den håller sig på avstånd när den flyger, gör gärna akrobatiska övningar i luften och har många olika läten för sig, bland annat ett djupt, skorrande "korrp" och ett kluckande "klonk".

Till häckning- och födoplats föredrar korpen skogsområden eller områden utmed kusten med tillgång till stora öppna ytor. Unga fåglar uppvaktar varandra tidigt och bildar par när de är två-tre år. Tillgivenheten till familjen är stor och häckande par vill ha ett eget revir innan de börjar bygga bo och para sig. De kan då försvara sitt område och tillgången på föda aggressivt.

Forskning vid bland annat Lunds universitet har visat att kråkfåglar har samma impulskontroll som människoapor, att de förstår sin omvärld och är sociala. Korpen tycks vara särskilt intelligent bland kråkfåglarna och kan lista ut hur den ska komma åt mat på ett sätt som många andra djur går bet på, även andra apor.

Sedan 1960-talet har beståndet ökat kraftigt efter att korpen var nästan utrotad vid förra sekelskiftet. Nu finns den över hela landet och i början av 1990-talet beräknades beståndet till 15 000 par. ■

Källor: Fågeln.se, Jägareförbundet, SVT nyheter.

Fakta korp *(Corvus corax)*

Ordning:	Tättingar
Familj:	Kråkfågel
Vikt:	Upp till 1,6 kg
Storlek:	55-65 cm lång med ett vingspann på upp till 130 cm.
Föda:	Allätare men gärna animalisk föda. Är även asätare.
Livslängd:	I Sverige är högsta kända åldern för en ringmärkt korp 18 år, men de kan bli äldre.

Innehåll

04 Aktuellt på djurskyddsfronten
06 Reportage – Fjärilshuset
10 Forskning – Djurförsöksetiska nämnder
12 Reportage – Minigrisar
15 SDF tipsar – Resa med sällskapsdjur
16 Insändare
17 Gåvotack
18 Mitt husdjur – Hund och katt
19 Korsord
20 På spaning i naturen – Sandbadande fåglar

Bli medlem

Ett medlemskap i Svenska Djurskyddsföreningen innebär att du är en röst för djuren.

Medlemsavgift för 2021: 200 kronor.
Ungdom t.o.m. 18 år: 100 kronor.
Årsbetalande juridisk person: 1 500 kronor.
Stödjande medlem: 100 kronor.

Betalning sker till plusgirokonto 55 99 85-7 märk betalningen med namn och adress.

Djurens Värld nr 2 2021
Medlemstidning för Svenska Djurskyddsföreningen. Utkommer med fyra nummer per år.

Ansvarig utgivare
Lillemor Wodmar

Redaktör
Louise Cederlöf

Formgivning
Stjärntryck, Stockholm

E-post
djurensvarld@djurskydd.org

Kommunikationsstrategi
JCW Hållbar Kommunikation

Redaktionskommitté
Johan Beck-Friis
Louise Cederlöf
Lillemor Wodmar
JCW Hållbar Kommunikation

Tryckeri
Stjärntryck, Stockholm

ISSN
0291-1545

Omslagsfoto
Mostphotos

Foto
Mostphotos om inget annat anges.

Djurens Värld trycks på miljövänligt papper.

Akutsjukvården är viktig för djurskyddet

Under våren har det dykt upp flera insändare i tidningarna om svårigheter att få tag i jouröppna djursjukhus och kliniker. Djurägare hänvisas att åka 20-30 mil för att hitta en jouröppen mottagning nattetid eller under helger, och alla klarar inte av det. Resultatet blir att sjuka eller skadade djur inte får vård när de behöver, vilket kan förvärra hälsoläget och i värsta fall orsaka djurets död.

Från veterinärt håll bekräftas problemet. Sveriges Veterinärförbund skickade den 29 mars ut ett pressmeddelande där man beklagar nedstängningen av jourmottagningar på flera djursjukhus under den kommande våren och sommaren. ”Detta är mycket oroande och vi arbetar nu för att på bästa sätt kunna stötta våra kolleger inom djursjukvården”, skriver förbundet.

Till och med Universitetsdjursjukhuset i Uppsala har dragit in sin dygnet-runt-mottagning. ”Situationen med höga sjuktal förenat till rådande pandemi har inte förbättras sedan i höstas, snarare tvärtom. Det medför att öppettiderna för smådjursklinikens akutmottagning kommer fortsätta att vara kl. 07-22 ytterligare en period”, kan man läsa på djursjukhusets hemsida.

För de stora djursjukhuskedjorna är situationen likartad. Av Evidensias ca 20 djursjukhus och större kliniker är det bara fyra som har öppet dygnet runt och Annicura med drygt 40 större mottagningar har bara tre som är öppna 00.00-24.00.

Varje ägare av ett sällskapsdjur förstår att detta kan leda till onödigt djurlidande. Visst är det kostsamt att ha personal anställd nattetid men jourverksamheten borde vara ett krav för alla som bedriver djursjukvård. Det är inte rimligt att bara kunna ”plocka russinen ur kakan” och ta sig an de lönsamma patienterna under dagtid. Om inte djursjukvården själv kan lösa jourservicen kanske det är dags att staten går in och styr upp verksamheten.

I Storbritannien finns ett regelverk som kräver att alla djurkliniker, stora som små, ska kunna hänvisa sina patienter till akutsjukvård dygnet runt. Antingen betalar man en grannklinik för att de ska ha jouröppet för ens patienter, eller har man en egen jourmottagning som delfinansieras av kringliggande kliniker vars patienter man då ger dygnet-runt-service. Om man inte kan erbjuda någon jourverksamhet får man inte heller bedriva djursjukvård. Detta krav känns allt mer relevant att driva i Sverige också, mot bakgrund av dagens svårigheter att få tag på akut djursjukvård under jourtid. ■

Johan Beck-Friis
Generalsekreterare SDF

Kontakta Svenska Djurskyddsföreningen
Besöksadress:
Sandsborgsvägen 55,
122 33 Enskede

Expeditionstid, måndag–torsdag: 09.00-15.00.
Lunchstängt: 11.30-12.30.
Expeditionstid, fredag: 09.00-13.00.

Telefon: 08-783 03 68
Hemsida: www.djurskydd.org
E-post: info@djurskydd.org

Text: Louise Cederlöf

Kritiserat avelsprogram för katt drogs tillbaka

Det avelsprogram för svensk bondkatt som Jordbruksverket godkände i slutet av 2020 har dragits tillbaka efter att bland andra SDF kritiserat beslutet.

Godkännandet av avelsprogrammet möttes av mycket stark kritik. Framför allt för att det i programmet rekommenderades att katter som rör sig fritt ute bör vara fertila, vilket kritikerna menade skulle öka fortplantningen och leda till fler oönskade, övergivna och förvildade katter.

SDF skrev den 23 mars till Jordbruksverket och uppmanade dem att ompröva godkännandet, bland annat på grund av att det strider mot djurskyddreglerna som säger att katter som går ute bör vara kastrerade, steriliserade eller på annat sätt förhindrade att föröka sig okontrollerat. Den 9 april 2021 gjorde Jordbruksverket en helomvändning och drog tillbaka godkännandet av avelsprogrammet.

– Vi förstår kritiken och beklagar att ärendet inte blivit tillräckligt granskat ur djurskyddssynpunkt. Vi delar synen att avelsprogrammet inte lever upp till djurskyddsreglerna på alla punkter och drar därför tillbaka vårt godkännande, säger Helena Elofsson, djurskyddschef på Jordbruksverket i ett pressuttalande. ■

Färre djurskyddskontroller under pandemin

På grund av coronapandemin genomförde länsstyrelserna tolv procent färre kontrollinsatser hos djurhållare under 2020 jämfört med 2019. En större andel ärenden har istället hanterats administrativt.

Under 2020 gjorde länsstyrelserna runt om i landet 8 185 fysiska kontroller och 9 471 kontrollinsatser administrativt från kontoren. Därtill gjordes 1 794 tillståndsprövningar och transportbesiktningar. Det är en minskning totalt sett med tolv procent.

– Resultaten visar att pandemin har påverkat länsstyrelsernas kontrollarbete. Påverkan har skett på olika sätt och i varierande grad. Merparten av länen har svarat att de har gjort färre fysiska kontroller under 2020 jämfört med tidigare år, säger Alexandre Barchiesi på Jordbruksverket.

Kontrollstatistiken visar att de vanligaste bristerna är skötselrelaterade när det gäller lantbrukets djur, och för nötkreatur djurens renhet. På slakterier förekommer brister kring momenten som rör bedövning och avlivning.

– Det är olyckligt för djurskyddstillsynen att antalet fysiska kontroller minskade, även om orsaken är lättbegriplig. Länsstyrelsernas närvaro på plats vid dessa kontroller är viktig både för kontrollernas kvalité och trovärdighet. Förhoppningsvis ser vi fler fysiska kontroller i takt med att smittoriskerna i pandemin minskar, kommenterar SDFs generalsekreterare Johan Beck-Friis. ■

Alla djur bör hållas lösgående

2019 fick Jordbruksverket i uppdrag av regeringen att utreda konsekvenserna av ett eventuellt krav på att hålla alla djur lösgående. Man skulle också granska behovet av övergångsbestämmelser och undantag från kravet. Nyligen blev utredningen färdig och skickades ut på remiss till intresseorganisationer i landet.

Text: Johan Beck-Friis

SDF konstaterade i sitt svar att man välkomnar regeringens ambition att hålla alla djur i Sverige lösgående. Enligt rapporten står idag fortfarande 177 000 nötkreatur i mjölkproduktion, 59 000 köttdjur, 17 500 hästar och ca 200 getter uppbundna.

SDF skriver att man har förståelse för de ekonomiska utmaningar som en omställning till lösgående system medför för djurägarna. Att bygga om gamla stallar är dyrt och rimliga övergångsperioder kan därför vara motiverade. Politiska utspel och mindre lagändringar har dock signalerat lösgående djurhållning sedan 1980-talet, så detta kan inte komma som en överraskning för djurägarna, menar djurskyddsföreningen.

Tyvärr domineras Jordbruksverkets rapport av de kostnader som djurägaren får om det införs krav på att hålla djur lösa. Den positiva effekt som finns på djurvälfärden redovisas bara i en bilaga, påpekar SDF. Jordbruksverket väljer dessutom att inte värdera de ekonomiska fördelar som en bättre djurvälfärd medför. Konsumentreaktioner och ökat förtroende för svensk mat nämns inte alls och djurens förbättrade hälsa i lösgående system värderas inte. Dessa värden måste också vägas in, anser djurskyddsföreningen.

Beträffande övergångsperioden från beslut tills lagen börjar gälla vill SDF hålla den så kort som möjligt. Ju längre övergångsperioder desto färre tror man kommer att anstränga sig för att ställa om. Däremot bör staten erbjuda omfattande rådgivningsinsatser till djurhållarna, om en omställning kan underlättas så. SDF hoppas att alla djur som hålls bundna idag snart får ta del av de viktiga välfärdsfördelar som lösgående system erbjuder. ■

SLU pausar fjärils- och humleinventering

Sedan 2006 har Sveriges lantbruksuniversitet, SLU, inventerat beståndet av fjärilar och humlor på uppdrag av Jordbruksverket. Men till sommaren är det stopp i den 15-åriga sviten, trots stort intresse för data på just fjärilar och humlor. Anledningen är att myndigheten vill göra en översyn av inventeringen. Även SLU kommer i samband med sommarens paus att göra en översyn av området men ser en risk med att man kommer att förlora många duktiga fältinventerare som jobbat med uppdraget under många år. ■

Seminarium om smuggelhundar i riksdagen

Den 9 mars 2021 hölls ett webbsänt seminarium i riksdagen om smuggelhundar. Riksdagens djurskyddsforum arrangerade i samarbete Djurens vänner och SDF, vars generalsekreterare Johan Beck-Friis var moderator. Antalet smuggelhundar har under coronapandemin ökat dramatiskt och ett antal förslag på åtgärder fördes fram för att få stopp på problemet, bland annat ändrad lagstiftning och strängare påföljder för både smugglare och hundköpare, liksom anmälningsplikt för veterinärer vid misstänkt hundsmuggling. ■

Fri vård till hemlösas djur

Att erbjuda gratis veterinärvård till de djur vars ägare lever i hemlöshet eller utsatthet är en återkommande insats som SDF finansierar och arrangerar tillsammans med Hundstallet Åkeshov. Två gånger per kan hundarna, och deras ägare, få hjälp med bland annat allmän hälsokontroll och vaccination, kloklippning och tidsbokning för munsanering och operation. Även rådgivning och specialfoder för de hundar som behöver det tillhandahålls. Den 15 februari 2021 fick 16 hundar hjälp av SDF och Hundstallet med just detta. ■

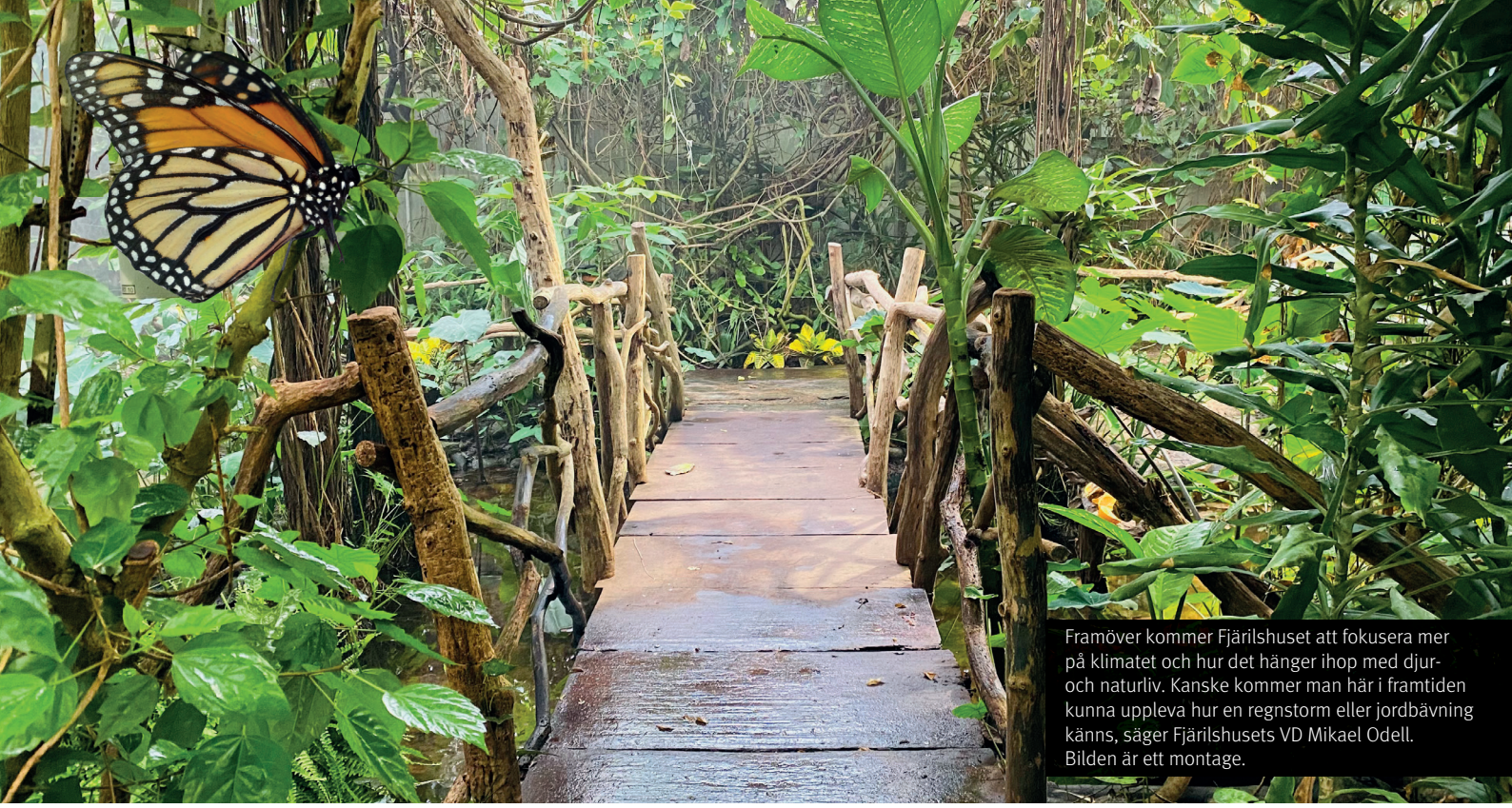

Framöver kommer Fjärilshuset att fokusera mer på klimatet och hur det hänger ihop med djur- och naturliv. Kanske kommer man här i framtiden kunna uppleva hur en regnstorm eller jordbävning känns, säger Fjärilshusets VD Mikael Odell. Bilden är ett montage.

Fjärilsängarna på Haga

Enligt flera forskningsstudier har mängden insekter minskat kraftigt de senaste decennierna. Även livet under ytan är satt under hård press. Djurens Värld har besökt Fjärilshuset i Stockholm där man försöker sätta ljus på båda dessa världar, bland annat genom att anlägga fjärilsängar utomhus för att locka till sig de livsviktiga pollinerarna.

Text & foto: Louise Cederlöf

I Hagaparken strax utanför Stockholms city ligger Fjärilshuset, ett växthus med anor från 1700-talet där det sedan 1980-talet förevisats fjärilar i tropisk regnskogsmiljö. Fjärilarna kan te sig exotiska för oss men är relativt vanliga i sin naturliga miljö och är inte utrotningshotade. Cirka 700 puppor kommer hit varje vecka, året runt, och vid ett besök här är det också det antalet fjärilar som finns i lokalen. En del fjärilar importeras som puppor medan andra går igenom hela sin livscykel, från puppa till att de kläcks och blir fjärilar, inne i växthusen. Under ett år lever flera tusen fjärilar av en mängd olika arter här.

En bassäng med karpar är det första djurliv man möter innan själva fjärilsrummet tar vid. Där inne är varmt och fuktigt, runt 28 grader, och på gångarna mellan den täta tropiska växtligheten vaggar små vaktlar omkring. Här finns även grodor, sköldpaddor, ödlor och rockor. I en intilliggande byggnad finns också ett av nordens största hajakvarium: Haga ocean akvarium som är 30 meter långt och rymmer 1,2 miljoner liter vatten.

Men vi börjar utomhus, på Hagaparkens stora gräsytor. Här finns sedan tre år tillbaka anlagda fjärilsängar, något Fjärilshusets VD och ägare sedan 15 år tillbaka, Mikael Odell, hade funderat länge på att göra när spaden väl sattes i marken.

Varför ville du göra det?

– Därför att mängden fjärilar har minskat drastiskt, man ser knappt en fjäril ute längre. Men sen vi satte igång med det här har vi fått tillbaka många olika arter som vi inte har

sett på länge, som guldvingar och blåvingar. Vi har blivit något av de vilda pollinerarnas beskyddare, många har inspirerats av oss och det anläggs pollineringsängar lite överallt nu. Det är jättebra, för de enorma gräsytorna som många kommuner och städer envisas med att ha är egentligen som en grön öken för allt liv. De är till ingen nytta.

Mängden fjärilar har minskat drastiskt men med fjärilsängarna har vi fått tillbaka många olika arter som vi inte har sett på länge.

En fullvuxen fjäril har kort livslängd, en del lever bara några dagar medan andra kan leva upp till ett år. De flesta fjärilsarter lever dock bara några veckor.

Nej, en välansad gräsmatta gör inte insekterna glada, det som behövs är istället växter som blommar mycket och under lång tid, berättar Mikael Odell. På fjärilsängarna har man därför planterat stora mängder av bland annat salvia, timjan och leja. Nu är planen att anlägga ytterligare fjärilsängar som ska binda ihop Haga med närliggande Ulriksdal och därmed skapa en korridor för pollinerare.

Att det finns fog för oron över insektsdöden har ett flertal forskningsstudier på senare år visat. I oktober 2017 presenterade en tysk forskargrupp resultaten av en 26 år lång observation från 63 naturreservat runtom i Tyskland där »

Fjärilens livscykel består av fyra olika utvecklingsstadier: ägg, larv, puppa och slutligen fjäril.

Foto: Fjärilshuset

» man bett volontärer samla in flygande insekter. Man kunde då konstatera att de flygande insekterna hade minskat med tre fjärdedelar i dessa områden. En av forskaren bakom studien, Dave Goulson vid Sussex-universitetet, drog till och med slutsatsen att vi är på väg mot en ”ekologisk apokalyps”. För utan insekter som pollinerar och städar upp i naturen, hotas inte bara fåglar och annat djurliv, även en stor del av vår matproduktion skulle gå om intet.

– Det kan låta domedagsmässigt att prata om en insektsapokalyps men även här i Sverige är man överens om att det är en väldigt kraftig nedgång. Man brukar i försiktiga termer säga att det rör sig om 70 procent.

Vilken roll spelar då en plats som Fjärilshuset, vad kan ni bidra med?

– Jag tror att vi spelar en stor roll, särskilt för barn som växer upp i städer och i asfaltsklädda förorter, de möter inte naturen längre. Att få se levande miljöer och världar som de här kan väcka engagemang och intresse. Jag tror att man måste få inspiration någonstans ifrån, det kommer inte av sig självt. Om man kommer man hit och ser hajar kanske det leder till att man bryr sig om andra fiskar, som abborre och gädda. Insekter tror jag de flesta ser som en självklarhet och fjärilarna förknippar man kanske mest med något positivt och trevligt. Men jag tror inte folk förstår hur mycket som har försvunnit, och vad det betyder.

Normalt tar Fjärilshuset regelbundet emot grundskoleklasser på besök men på grund av pandemin har de i princip uteblivit. Man brukar också ta in lärlingar och studenter, från exempelvis djurvårdargymnasium och marina läroverk, som gör sin praktik här. Förhoppningen är att man snart kan börja den pedagogiska verksamheten igen.

Vi går vidare till den en marina sidan, Haga ocean akvarium, som byggdes för åtta år sedan och är sammanbyggd med det tropiska fjärilsrummet. Här inne pågår bland annat ett projekt om ätbara alger, ”Blå sjömat” som är ett samarbete med flera universitet i Sverige och Kristinebergs marina. Projektet syftar till att få fram en hållbar odling av framtidens alger, så att haven inte plundras på det sätt som görs idag. På väggen sitter recept och bilder på olika maträtter innehållande alger men de kan också användas till foder, bränsle och som komponent i skönhetsprodukter.

Mest iögonfallande är dock den stora hajtanken där

Fjärilshuset har en även marin avdelning, kallad Haga Ocean akvarium. I det 30 meter långa akvariet som rymmer 1,2 miljoner liter vatten simmar svartfenad revhaj och högfenad revhaj tillsammans med gitarrockor. Här bedrivs också ett flertal projekt, bland annat om koraller och om alger som framtidens mat.

olika revhajar simmar tillsammans med andra mindre revfiskar och gitarrockor. Här finns också en utställning om vithajen, som gått från att vara en fruktad, ond skräpfisk man helst ville få bort till att nu vara fridlyst och högt värderad. Mikael Odell har för Fjärilshusets räkning varit på plats i Sydafrika och jobbat med vithajsprojektet.

– Man förstod till slut att utan vithajen blir balansen i haven helt fel. Nu tycker alla att det är en bra idé att populationen kommit tillbaka, även lokalbefolkning och fiskare. Så trender och attityder har en stor betydelse för hur det ser ut. Nu arbetar vi med ett projekt där vi satellitmärker hajar i Costa Rica på Stilla havssidan, för att påvisa hajarnas migration. De är utsatta för ett fruktansvärt rovfiske men nu har man beslutat att freda dem under migrationstiden vilket får anses vara framgångsrikt. Det är första gången någonsin som ett sådant beslut tas.

Att få igenom politiska beslut som på riktigt gör skillnad för miljön och djuren tar tid. För lång tid, menar Mikael Odell. Som exempel nämner han utköpet av laxfällor och tillhörande fiskerättigheter som sker via Stiftelsen för Östersjölaxen, som Fjärilshuset Haga Ocean varit med och stöttat.

– Vi samlade ihop pengar och köpte ut 300 av 600 laxfällor vilket ledde till att laxen ökade med 100 procent kort efter att man tog upp fällorna. Det är så illa faktiskt, både i Sverige och utomlands, att ska något hända får man samla ihop pengar, ta av sin egen tid och göra det själv.

Vad skulle behövas anser du?

– För både insektsfrågan och livet under ytan skulle det behöva tillsättas någon form av myndighet, en opolitisk expertgrupp som jobbar enligt modellen: kunskap - att göra - utföra. Man kan inte bara förlita sig på eldsjälar. Som det är nu faller det bara och det som borde göras, görs inte. ■

Att granska granskarna:

en studie av den djurförsöksetiska prövningen

Trots att det finns hundratusentals i Sverige är det inte många som har sett dem. Försöksdjuren. De som hålls på olika anläggningar runt om i landet och vars roll är att föra forskningen framåt men som också framkallar återkommande och ofta hetsiga debatter.

Text: Svea Jörgensen, leg veterinär och forskningsassistent i etik vid Sveriges lantbruksuniversitet, SLU. Foto: Elin Weber

Att använda djur i forskning är lagligt i Sverige, men noga reglerat genom både nationell lagstiftning och EU-direktivet 2010/63/EU. Både EU-direktivet och den svenska djurskyddslagen har som utgångspunkt att djur inte får utsättas för onödigt lidande och att djur har ett egenvärde som ska respekteras. Direktivet har som slutmål att det en dag inte längre ska förekomma någon användning av djur i försök. Tills det är uppnått krävs att alla försök där djur används genomgår en så kallad etisk prövning i en regional djurförsöksetisk nämnd.

En forskare som vill genomföra ett djurförsök skickar in en ansökan och nämndens uppdrag är att utifrån denna väga skadan som djuren förväntas utsättas för mot den uppskattade nyttan av att försöket genomförs (en så kallad skade/nytto-analys) och därigenom bedöma om försöket ska godkännas eller inte.

Endast om nyttan för människor, djur och natur anses motivera skadan på försöksdjuren får försöket genomföras. Utöver detta ska nämnden även säkerställa att försöket uppfyller EUs fastställda krav på 3R: Replace (att djurförsök i möjligaste mån ersätts av alternativa metoder), Reduce (att antalet försöksdjur minskas så mycket som möjligt) och Refine (att de metoder som används är så skonsamma som möjligt om alternativ metoder inte är möjliga).

I internationell forskning har modellen för etisk prövning kritiserats för att vara otillräcklig och svåranvänd, vilket riskerar leda till att djurens lidande inte tas hänsyn till fullt ut. Skade/nytto-analysen har jämförts med äpplen och päron, att de helt enkelt inte går att väga mot varandra på ett säkert sätt. Studier har också visat att nämnderna har svårt att bedöma om de planerade försöken verkligen är nödvändiga eller om det finns andra metoder som borde användas istället, dvs om de 3R:en uppfylls.

Med anledning av detta sökte och beviljades Helena Röcklinsberg och Elin Weber, forskare vid Sveriges lantbruksuniversitet, SLU, nyligen medel från SDF för en pilotstudie av hur den djurförsöksetiska prövningen i Sverige ser ut. Undertecknad, Svea Jörgensen, anställdes för ändamålet, och även Johan Lindsjö medverkade i analys och artikelförfattande. Syftet med projektet var att undersöka den etiska prövningsprocessen, för att kunna förbättra arbetet i de djurförsöksetiska nämnderna. Vi ville studera om uppdraget följs ur både ett lagligt och ett

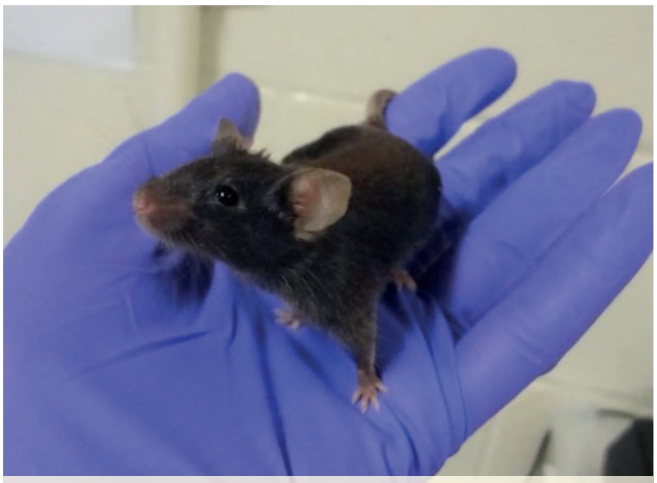

Möss är ett av det vanligaste djuret att användas i försök.

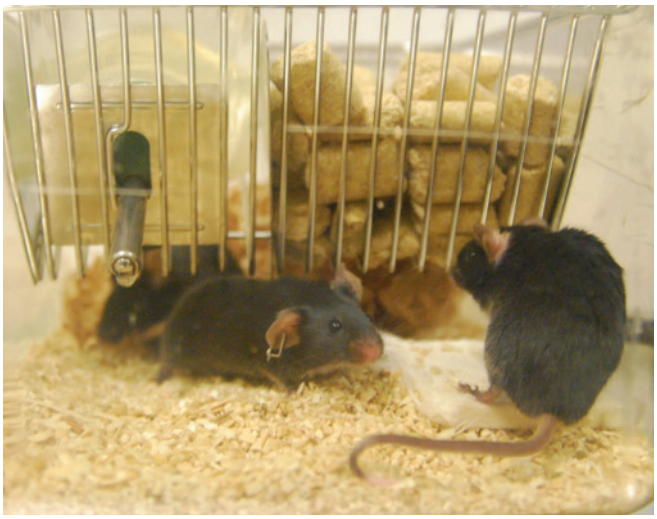

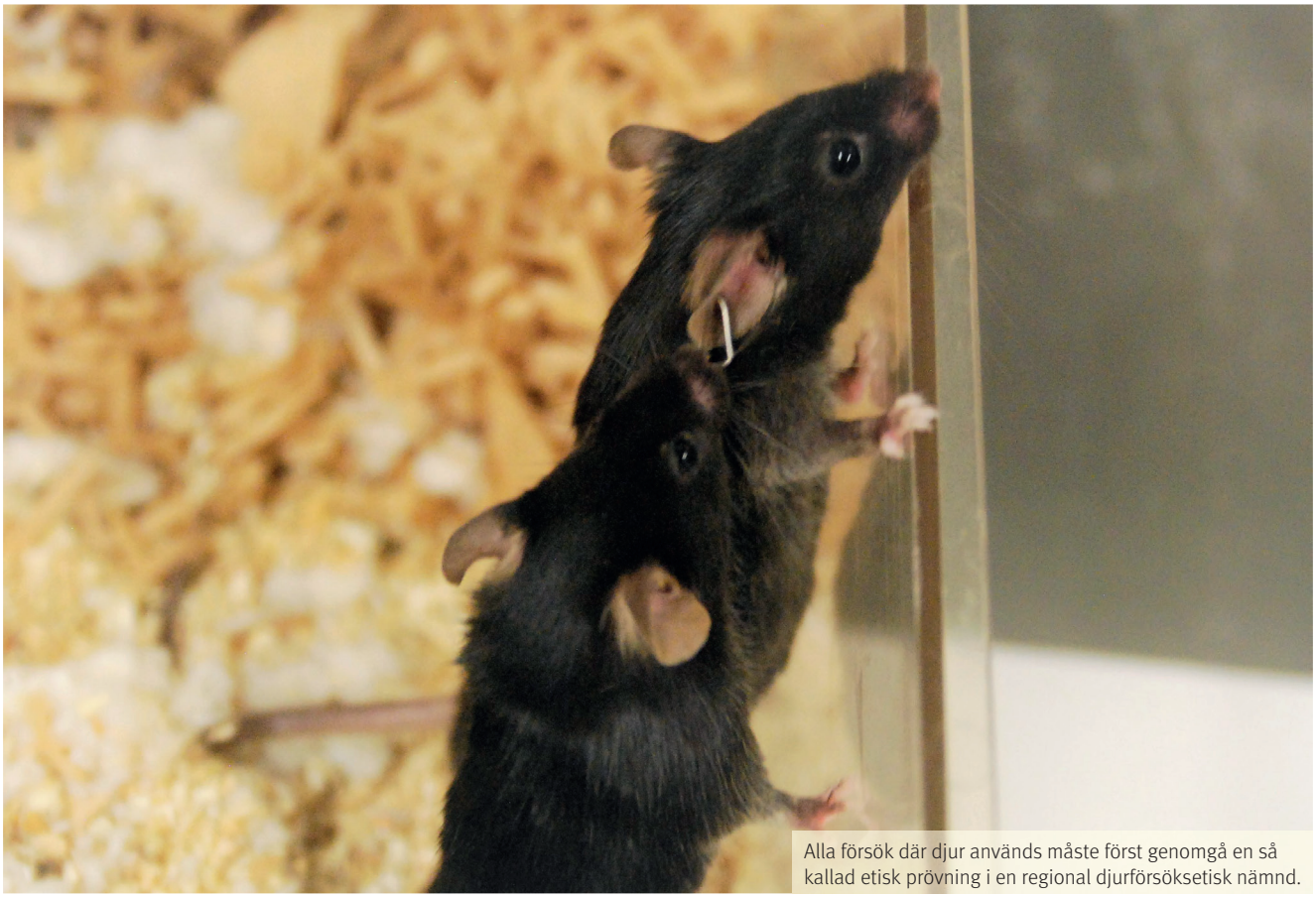

Alla försök där djur används måste först genomgå en så kallad etisk prövning i en regional djurförsöksetisk nämnd.

etiskt perspektiv, att onödigt lidande undviks och djurvälfärden inte kompromissas. För att uppnå detta analyserade vi 18 ansökningar och tillhörande beslut om etiskt tillstånd noga, och innehållet jämfördes med lagkrav på vad de ska innehålla. Fokus lades på hur de sökande och nämnderna uppfyllt kraven på 3R och hur väl nämnderna redogjort för sina skade/nytto-analyser.

Resultaten pekar på ett flertal brister. Några exempel är att de tre R:n inte nämndes i ansökningarna i den utsträckning de ska och till viss del hade de olika R:n blandats ihop av forskarna. 3R nämndes inte heller i ett enda av de 18 besluten. Alla ansök¬ningar hade med en etisk avvägning men bara i fyra av de 18 besluten gick det att utläsa att en skade/nytto-analys genomförts av nämnden. Studien visade även att själva ansökningsblanketten är ologiskt uppbyggd och att den inte stämmer överens med de lagkrav på innehåll som finns. Detta gör att forskarna har en svår uppgift i att fylla i blanketten tillräckligt väl och att nämnderna inte får tillräckligt med underlag för att fatta sina beslut.

Vi i forskargruppen har kontaktat Jordbruksverket, som är ansvarig myndighet för nämnderna, med förhoppningen att kunna föra en dialog om hur prövningsprocessen kan förbättras. Vi föreslår bland annat att ansökningsblanketten revideras och en ny obligatorisk mall för nämndens beslut införs, där det blir tydligt att 3R och en fullständig skade/nytto-analys ska ingå.

Det är absolut avgörande att den djurförsöksetiska prövningen går rätt till! Samhället har ett lagstadgat ansvar att se till att djur inte utsätts för onödigt lidande i samband med djurförsök. Om det inte går att genomföra den etiska bedömning som krävs för att säkerställa det så följs inte lagen, kan man sammanfatta problemen med. ■

”Vi är mycket tacksamma att SDF valde att stötta denna pilotstudie, och även beslutat bevilja medel till en fördjupad studie av nämndernas arbete. En sådan kartläggning är viktig för att kunna förändra och underlätta arbetet för nämnder och forskare.”

En minigris mår bäst om suggan själv får avvänja sin kulting vilket oftast sker vid 12-14 veckors ålder. Kultingarna mår också bra av att vara i en flock med djur i varierande åldrar, för att få andra vuxna förebilder än bara sin mamma.

Minigris – inget vanligt husdjur

Intresset för minigris som husdjur har stadigt ökat de senaste decennierna. Men att tillgodose en gris behov i hemmiljö kan vara lättare sagt än gjort. Hur ska de bo? Ska de vara flera? När kan de lämna mamman? Behovet av kunskapsspridning är stort vilket är en av anledningarna till att Svenska Minigrisföreningen bildades år 2020.

Text: Louise Cederlöf

Alla grisar i Sverige, oavsett om det är en produktionsgris eller en minigris som husdjur, ska märkas med antingen tatuering eller bricka i örat. Dessutom ska platsen där grisarna hålls registreras hos Jordbruksverket och man får då ett så kallat SE-nummer. Hos Jordbruksverket finns idag 1054 produktionsplatser registrerade för minigris, men hur många grisar som finns på dessa platser är oklart.

– När vi har räknat får vi det till cirka 5000 stycken men mörkertalet är stort, vi tror att det kan finnas ytterligare 2000 till 2500 minigrisar i landet. I princip har minigrisuppfödningen varit helt okontrollerad, det har varit vilda västern på det här området vilket har lett till att vi har ganska stora problem idag, säger Susanne Ekberg, en av grundarna till Svenska Minigrisföreningen som är den första avelsföreningen för minigrisar i Sverige.

Problemen som Susanne Ekberg syftar på handlar framför allt om fyra saker: att det finns uppfödare som säljer grisar som ska bo ensamma, att suggan inte får avvänja kultingarna själv (vilket innebär att de avvänjs och säljs för unga), att grisar hålls i lägenhet och att de får felaktigt foder.

Jordbruksverkets bestämmelser om hållande av minigris slår fast att minigrisar ska hållas i par eller grupp. Därefter följer en mening som ställer till det, menar Susanne Ekberg. Den lyder: ”Detta gäller inte om deras behov av sällskap tillgodoses genom tillräcklig kontakt med människor”.

Foto: Susanne Ekberg

Fodersök är en viktig del i minigrisens liv.

– Den här meningen gör att vissa tolkar det som fritt fram att ha ensamgrisar. Och även om kunskapen nu börjar nå ut finns det fortfarande oseriösa uppfödare som säljer grisar ensamma. Regelverket säger också att kultingen ska gå med suggan i minst tio veckor men det är inte ovanligt att de avvänjs redan vid fyra-fem veckors ålder för att säljas sju-åtta veckor gamla. Vi i föreningen ser en tydlig trend där ensamgrisar råkar illa ut: under tolv veckor hade vi tolv omplaceringar där alla var yngre än fem månader.

Svenska Minigrisföreningen käpphäst är att suggan själv ska få avvänja kultingen, i den takt som behövs. Och då räcker inte föreskriftens tio veckor. Ofta diar kultingarna i 12-14 veckor, men 16 veckor är inte heller ovanligt, berättar Susanne som har mer än 35 års erfarenhet av minigrisar.

Varför är det då viktigt att suggan själv får sköta avvänjningen, vad kan hända? Och vad händer med en minigris som är ensam?

– En gris som avvänjs för tidigt, som bara är med sin mamma en kort period och som inte har några andra vuxna förebilder, blir traumatiserad. En människa kan aldrig ersätta kommunikationen mellan grisar. De har ett tjugotal olika språkljud som riskerar att försvinna om de inte stimuleras. Jag tar emot många omplaceringar där grisen har blivit aggressiv mot människor och som aldrig har lärt sig att kommunicera med andra grisar. Hos mig hamnar de mest skadade grisarna och de har alla en sak gemensamt: de har avvänts för tidigt och de har levt som ensamgrisar.

Men det går att vända och att rehabilitera grisarna. Ett sätt är att använda sig av en större flock, något Susanne Ekberg har märkt gör skillnad för grisarna som kommer till hennes gård mellan Örebro och Karlstad.

– Det kan ta tid men flocken gör dem trygga, genom den lär de sig att vara gris igen. »

» Svenska Minigrisföreningen säger absolut nej till gris i lägenhet, och även om en stor hage på landet är att föredra kan en villa med tillräckligt stor tomt fungera. Det viktiga är att det finns utrymme för att böka, lerbada och att ägna sig åt fodersök vilket leder in på dilemmat med utfodring. Många gånger rekommenderas pellets som är utvecklade för höglakterande produktionssuggor och innehåller ”allt en minigris inte behöver”:

– Det är för energirikt och leder till fetma och magsår. En minigris behöver fibrer och mättnad. De behöver dessutom sysselsättning och det bästa sättet att ge dem det är genom fodersök. En gris är gjord för att äta och söka föda mellan åtta till 16 timmar per dag. Mina grisar får till 80-90 procent hel spannmål; en blandning av helt korn, helt vete, hel havre och krossad havre och korn. Jag kastar ut det i halm eller hö och då har de att plötsligt att göra i tre, fyra timmar per måltid. De får också rikligt med bete som täcker en stor del av årets näringsbehov.

Vilka förändringar skulle ni vilja se?

– Lagtexten behöver ses över och göras tydligare. Vi behöver också hjälp med att sprida kunskap om minigrisen och dess behov. Gärna med tyngd från flera olika organisationer, som Svenska Djurskyddsföreningen som vi har ett samarbete med.

Att böka och lerbada är också ett behov hos minigrisen.

Helena Elofsson är djurskyddschef på Jordbruksverket. Hon påpekar att myndighetens föreskrifter är minimiregler men att det som står där är det som gäller.

– Om deras behov av sällskap kan tillgodoses genom tillräcklig kontakt med människor så är det tillåtet att hålla dem ensamma. Det var den bedömning vi gjorde när vi beslutade föreskrifterna. Om det skulle komma ny forskning på området som säger något annat kommer vi att titta på det.

När det gäller inredning, och om det går att få till en acceptabel miljö till exempel i en lägenhet, säger Helena Elofsson att minigrisar ska hållas i en berikad miljö som ger dem sysselsättning och möjlighet att utföra naturliga beteenden som att böka.

– Minigrisar ska ha tillgång till halm, hö, torv eller motsvarande material av god kvalitet. Hur man löser detta är djurägarens ansvar, oberoende av hur man bor.

Finns det planer på att se över föreskrifterna?

– Vi uppdaterar kontinuerligt våra förskrifter och dessa kommer att ses över utifrån ny kunskap och erfarenhet. Exakt när det kommer att ske kan vi i dagsläget inte svara på. ■

En gris som avvänjs från sin mamma för tidigt och hålls ensam blir traumatiserad.

Fakta:

Vetenskapligt namn: Sus scrofa
Ordning: Partåiga hovdjur
Familj: Grisdjur
Vikt: 20-80 kg
Könsmognad: Från fyra månaders ålder
Parningstid: Året om
Dräktighetstid: Tre månader, tre veckor och tre dagar
Antal ungar: Fyra till tolv kultingar
Medellivslängd: Sju till tio år
Äter: Både djur och växter

Källa: Skansen

Äntligen semester – men vad göra med husdjuren?

I spåren av pandemin reser och semestrar många inom Sverige. Men vad ska man göra med husdjuren, ta med på resan eller inte? Svaret är att det beror på vilket djurslag det handlar om. Djurens Värld tipsar om några saker att tänka på inför resan.

Text: Louise Cederlöf

Även om hundar och katter är våra vanligaste sällskapsdjur finns många andra populära arter i de svenska hemmen, inte minst marsvin, kaniner och hamstrar. Så hur ska man göra?

Smådjur:
Marsvin, kaniner och hamstrar uppskattar regelbundna rutiner och anpassar sig inte så lätt till nya, tillfälliga miljöer. De är också känsliga för drag och temperaturskillnader som kan uppstå vid användning av luftkonditionering. Därför är det i regel bättre att lämna smådjuren hemma om du ska resa bort, men med daglig tillsyn. Engagera en vän eller granne som ser till djuren minst en gång per dag, som gör rent i buren och byter vatten och ger dem mat. Smådjurspensionat kan också vara ett alternativ till att ta med djuren på resan.

Helst ska hunden vara i bur under bilfärden, eller fastspänd med sele och säkerhetsbälte.

Hundar:
Reser du med bil bör hunden transporteras i särskild hundbur. Det skyddar både dig och hunden vid eventuell olycka. En del hundar blir åksjuka, särskilt valpar, och ett tips är att inte ge dem mat precis innan bilresan. Man kan också ge åksjuketabletter som skrivs ut av veterinär, alternativt köpa Adaptilspray receptfritt på apotek. Adaptil är feromoner som verkar lugnande.

Reser du med tåg är en ”överlevnadsväska” bra att ha med ifall tåget blir stående en längre tid. En kombinerad vattenflaska/skål, mat och eventuella mediciner är bra saker att ha i väskan. En filt att ligga på, eller en mjuk transportväska för den mindre hunden, gör resan skönare.

Lämna aldrig ditt djur i en varm eller solbelyst bil. Bind aldrig fast ditt djur i bilen när du rastar.

Katter:
Ta med, lämna hemma eller kattpensionat? Det beror på katten: en del anpassar sig väl till nya miljöer, andra inte. Det beror också på hur länge du ska vara borta. Ett par dagar hemma, med tillsyn minst två gånger per dag av kattvakt, kan vara ett alternativ. Är du borta upp emot en vecka behövs annan lösning. Kanske kan någon bo hemma hos dig?

Vissa katter klarar bil- och tågresor utan större problem, medan andra blir nervösa och oroliga. Träna katten gärna katten att åka kortare turer med bilen innan resan. Katter blir också lätt åksjuka och kan behöva åksjuketabletter. Man kan testa att spraya transportburen med Feliway, som är ett lugnande preparat. ■

Källor: Agria, Jordbruksverket.

Hjälp groddjuren att överleva i trafiken

Just nu förbereder hundratusentals groddjur sin vandring från vinteruppehållen till vårens lekvatten. Efter leken vandrar de till sommarens jaktområden. I slutet av juni är nästan alla på plats i dessa och från slutet av augusti börjar vandringen tillbaka till platsen där de ska övervintra. Den vanligaste orsaken till att de inte kommer tillbaka är trafiken, därför behöver de vår hjälp:

Några sätt för dig att hjälpa groddjuren:

1. Se ner i trafiken, sänk hastigheten! Groddjuren är alla mycket sega så här års. Det beror på att de som växel varma djur håller samma temperatur som omgivningen. Ser du groddjur så hinner du med sänkt fart väja och ta dem mellan hjulen.
2. Under regniga nätter eller efter regniga och milda dagar är vandringen på topp och då måste uppmärksamheten skärpas. Detta gäller även på sommaren då groddjur går ut på varma vägbanor på natten.
3. Ser du en seg vattensalamander eller en vårtig padda krypa över vägen – se upp i trafiken och hjälp den över. Man får inte vårtor av att ta i en padda, men man bör inte klia sig i ögonen eller slicka på fingrarna när man tagit i djuren. Själv gör jag inte det ens när jag klappat mina vänners hundar.
4. Anlägg en damm i trädgården, men vill du hjälpa grod djur ska du varken ha koikarpar eller guldfiskar i den. Grodynglen kommer att hjälpa dig att hålla den fri från grönalger.
5. Har du en stor trädgård, nära lekvatten, ordna en frostfri övervintringsplats för groddjur.

Vanliga paddor som lyckats nå fram till lekvattnet. Foto: Jan-Åke Hillarp

6. Just nu och under hösten är dock trafiken största hotet mot vandrande groddjur. Om du vet var många groddjur blir överkörda så tala med din kommun eller Trafikverket om att anlägga säkra grodpassager under vägen.

Groddjuren gör oss många tjänster i det fördolda. Många av dem är hotade av det moderna samhället. Nu är det vår tur att hjälpa dem!

För Falsterbonäsets Naturvårdsförening (FNF)
Jan-Åke Hillarp

SVENSKA DJURSKYDDSFÖRENINGEN

Stöd Svenska Djurskyddsföreningens arbete för djuren.
Swisha en gåva till 1230 960708
Märk gärna gåvan med ditt namn.

Sök bidrag till din forskning för djurs välmående.

Forskar du inom veterinärmedicin, husdjursvetenskap eller andra områden som ämnar att på något sätt hjälpa djur få ett bättre liv? Då kan du söka ekonomiskt bidrag från Petra Lundbergs stiftelse. Ansökningsperioderna är öppna mellan 1 juli till och med 30 september samt mellan 1 november till och med 31 januari. Blanketter och mer information om hur du söker hittar du på vår hemsida.

www.petralundbergsstiftelse.se

Petra Lundbergs stiftelse ämnar att förbättra djurs livsvillkor. Genom främst ekonomiska bidrag stödjer vi organisationer och individer som arbetar för att skydda, hjälpa eller förbättra livsförutsättningen för utsatta eller utrotningshotade djur. Stiftelsens styrelse kan också stödja i andra egenskaper om det främjar stiftelsens övergripande mål.

Gåvo-givare

Varmt tack! alla gåvogivare

TILL MINNE AV

Anders Berg
Annchatrine & Björn Runesson — Mora

Artur Andersson
Syskonen Kallström — Åre

Elsa Ljung
Monica Olofsson — Säffle

Ingegerd Haerter
Ingegärd Hedenstierna — Nynäshamn

Malin Valkola
Marina Jonsson — Insjön

Olle Spångberg
Irmelin, Lars, Johan och Birgitta — Strängnäs

GÅVOR

Arbetet med Se Sambandet & djurförsök

Anna Håkansson — Båstad

Igelkottar

Maija-Leena Eloranta — Vänge

Till Lelle på hennes födelsedag!

Felicia Westlund — Högsäter

Djurförsök

Priya Sawhney — Stockholm

Till stöd för hemlösas djur

Monika Polbring — Sollentuna
Ulla Illerås — Skövde

Övriga gåvor

Ann-Christine Jonasson — Gällö
Birgitta Abrahamsson — Karlshamn
Christoffer Hedman Kehrer — Trosa
Emma Ahlgren — Solna
Facebook Irland
Jens-Peter Olsson — Ystad
Keinth Lundkvist — Sunne
Linda Werme — Rörbäcksnäs
Payex Sverige (Fonus) — Visby
Rose-Marie Nyqvist — Bromma
Sara Brandt — Lund
Stig Grasser — Göteborg

Leah har två hundar och en katt

För Leah Mac Guinness, 15, är hundarna Happy och Sandy en källa till både trygghet och glädje. I familjen finns även katten Daisy – en norsk skogskatt som gärna håller sig i bakgrunden trots att det är hon som bestämmer över den lilla flocken.

Text & foto: Louise Cederlöf

Två nyfikna hundar möter oss i hallen hemma i villan i Bromma: border collie-labradormixen Happy som är tio år, och så minstingen Sandy, en tvåårig busig virvelvind som är en blandning av sheltie, toypudel och shih tzu.

– Sandy var jätterädd för Happy när hon först kom hit men nu är de bästa vänner. Även om Happy kan bli trött på att den lilla alltid vill leka, berättar Leah.

Mest är det mamma Jessica som får ta den dagliga skötseln av husdjuren. Leah går sista året i högstadiet och skoldagarna är långa. Ofta är hon inte hemma förrän vid femtiden.

– Men jag brukar borsta tänderna på dem. Och på helgerna tar jag ut dem på promenader. Jag försöker att göra promenaderna roliga, med söklekar så att de får använda nosen och huvudet också.

Happy är den lugnare av dem medan Sandy tar mer plats, hon märks och är lite mer ”pratsam”.

– Att möta andra hundar med Sandy kan vara lite jobbigt. Hon låter mycket och det tycker jag är pinsamt.

Även om det var Sandy som införskaffades som Leahs egen hund, bland annat för att hjälpa henne att komma över vissa rädslor i livet, är det den äldre Happy som kanske mest har fungerat som terapihund.

– Jag har tidigare haft svårt för att åka buss och tunnelbana, jag gillar inte trånga utrymmen. Jag minns en båtresa till skärgården som jag tyckte var jobbig. Då klappade jag Happy, tog hennes tass och höll i den. De hjälper mig mycket, det är lugnande med hundar.

Plötsligt spatserar katten Daisy elegant nerför trappan från övervåningen. Hon ägnar oss inte en blick. Daisy är med sina 13 år ”bossen” i huset, det räcker med att hon tittar på hundarna för att de ska förstå att hålla sig på sin kant. Särskilt Happy har stor respekt för katten.

– Sandy kan bli uppspelt när katten dyker upp. Då kan det bli lite spring här inne. Daisy får spel, Sandy skäller och Happy tittar bort. ■

Leah Mac Guinness med katten Daisy, ”bossen” i huset.

Sandy är den pratsamma av hundarna, Happy den coola.

Namn: Leah Mac Guinness
Ålder: 15 år
Bor: Bromma, Stockholm.
Husdjur: Hundarna Happy och Sandy, katten Daisy

Vill du, som är högst 18 år, berätta om ditt husdjur i tidningen? Maila ett högupplöst foto på dig och ditt husdjur samt ditt telefonnummer till redaktionen för Djurens Värld: djurensvarld@djurskydd.org

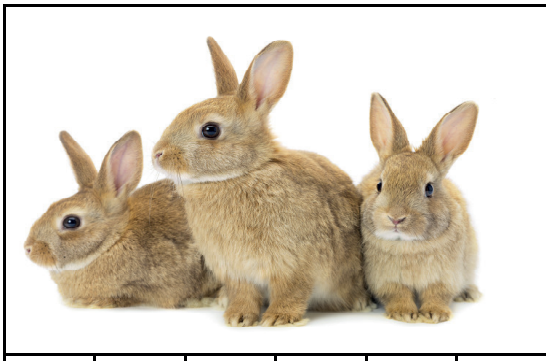

						FJÄRIL SOM SLUKAR VISSA BLAD, BOKSTAVLIGT?		PACKE ELLER BALUNS	KANT-ÖVER-KANT	KOOPE-RATIVT FÖRBUND	BRUNCH ELLER LUNCH		VÄDER-KORN / UTTRÅKAD	SÅN KÖRS AV SL I STHLM OCH VÄST-TRAFIK I GÖTEET
						(TILLFÄLLIGT) OFRUKTSAM NÖT								
						ÄR KON-DOREN EN								
						SLUT I SAGAN				TRYCKER OCH MANGLAR		SUGGA / ÅSNA		
	JAMARE PÅ BOTTEN?		KUNGLIG DEL AV HÄSTFOT	RAMLA I SPAT	ANTAS TV-BÖNDER BILDA	EN KYLD, PORÖS, KRÄMIG EFTER-RÄTT		SOM RÖR SYNEN / SPUTNIK-HUND						
													GAMLA GUDAR	
GER UPP-HOV TILL LIV GENOM BEFRUKT-NING						KYRKA / XY-PRO-NOMEN								
		BLOMMA I HOLL-LAND		ANROP MED SKEPP					RÖRAN SOM EJ ÄTES		KORT FÖR SANKT / GRÄVA ELLER RÖJA MED SVÅRIGHET			
FÖRSTO-RING AV SKÖLD-KÖRTELN							VÄRDE-FULL / KRYPTERAR							
BEHAND-LING & SKJUL				TURKISK STAD / ARKMAN							KOPP-GREPP / PADDA			
						VARG-KULA		PENSER / LÅNG SJAL					TAMT OXDJUR	
BEGÅV-NING			OUPP-VÄRMD / SMAJLA							(O)GRIP-BAR KÄNSLA				
TÅRTBITS-SPEL					GÖR MC & PIANON I JAPAN							LAST-DJUR		
HÅLLA LÅDA	LUDDFRI PERSIKA									VART (EJ VAR)-SVAR				***LEMUR-KRYSS 2021***

Konstruktör: www.lena-holmlund.com

Rätt lösning till korsordet i nummer 1-2021:

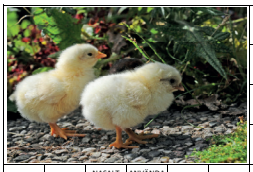

						SVIN UTAN SVINIGT BETEENDE	RABBI I RABATT	PÅ-MINNA	FÄRG-LÖST YNGEL	SOM RÄV PÅ IS	BLÅ INDISK GUD	V	PASTA FÖR PJUCK
						EN AV AUSTRALIENS FARLIGASTE ORMAR	K	E	L	G	R	I	S
						RULLAR BREDVID SNOK	T	Å	R	FOG I JÄRN ELLER TRÄ	L	A	S	K
						KAJA	A	L	I	K	A	TRÅG / BERGA-MOKLUBB	H	O
	PRATAR GOJA?	NASALT STRUNT-PRAT	ANVÄNDA APOSTLA-HÄSTAR	KUNGA-SÄTE	HÄSTSKO-FORM	HÅLLA LÅDA	I	KVÄLL	N	SUMPIG / GICK I MADRID	S	A	N	K
	U	N	G	T	U	P	P	A	R	P	Å	T	U	R
ÅRS-SKIFTES-HELG	N	Y	Å	R	KVINNO-NAMN / ENATS	R	A	F	A	E	L	A	SJÄLV-BELÅTEN	Ä
I	D	S	FALSKT / KUPIDON	O	S	A	N	T	FRUKTA	S	EXTRE-MITET	L	E	M
ORKAR FRÄMJAR TAJT SAMMAN-HÅLL-NING	U	TROTT / KOMMER GLASS?	A	N	A	T	OLUST / HOPPE-TOSSA	O	B	E	H	A	G	FUNNITS HOS OSS I 4000+ ÅR
	L	I	M	OMGES AV FÄLT	M	A	G	N	E	T	KÄRVE / NÄBBIG FÅGEL	N	E	K
K	A	L	O	P	S	SÖMN-AVSTÅ-ENDE	R	HAKA UPP SIG	F	A	S	T	N	A
OXKÖTTS-BITAR I BULJONG	T	A	R	VRÅNGA / KAN SLIN-GRA SIG	A	V	O	G	A	ÖVER-ENSKOM-MELSE	P	A	K	T
TILLSKANSAR SIG / BLEV VÄL UBÅT I HÄRSFJÄRDEN 1982		S	I	K	T	A	D	STAD MED JA-NEIRO	R	I	O	SÄTT I DIG!	Ä	T
ANNAT NAMN PÅ FÅGELARTEN BJÖRKTRAST		S	N	Ö	S	K	A	T	A	FÖLJER PÅ VINTER	V	Å	R	***LEMUR-KRYSS 2021***

Konstruktör: www.lena-holmlund.com

DE FÄRGADE RUTORNA BILDAR ETT ORD = LÖSENORD

Skicka lösenordet till Svenska Djurskyddsföreningen, Sandsborgsvägen 55, 122 33 Enskede, eller maila till redaktionen: info@djurskydd.org

TÄVLA MED OSS

Senast den 12 augusti 2021 vill vi ha ditt svar. Glöm inte att ange din postadress. Bland de rätta lösningarna dras en vinnare som får tre trisslotter hemskickade.

Grattis Esbjörn Larsson, Västerås, som blev förra numrets korsordsvinnare.

POSTTIDNING B

SVERIGE
PORTO BETALT
PORT PAYÉ

Avsändare: Svenska Djurskyddsföreningen, Sandsborgsvägen 55, 122 33 Enskede

Sandbadande fåglar

Den skogsvandrare som är vaken för intryck och som kan tyda olika spårtecken och lämningar eller ljud i skogen får ofta ut mycket mer av sin utevistelse än annars. Även ganska små och obetydliga händelser lämnar inte sällan tydliga bevis i markerna om vad som sker eller vad som varit, då inga mänskliga ögon varit närvarande.

Text & foto: Göran Ekström

Här och var i skogen stöter man ibland på mindre skålformade fördjupningar i sandiga områden. Speciellt vid rotvältor i någon öppen glänta eller skogsvägarnas diken där solen ofta ligger på, brukar de förekomma. Dessa balgropar, eller myllgropar som de också kallas, visar nämligen var i skogen vissa fåglar har sina omtyckta sandbad. Någon gång kan man här också hitta en efterläm-nad fjäder eller större fågelspillning som avslöjar vad det hela handlar om.

Särskilt järpe, tjäder och orre gillar att sandbada i liknande miljö för att göra sig av med mindre välkomna invånare i sin fjäderskrud. Undersöker man groparna närmare när de nyss varit i bruk brukar det vara en hel del myror som tar för sig av dessa hudparasiter som blivit kvar i och runt balgroparna.

Framför allt under en varmare period verkar fåglarna återkomma till sina balgropar. Kanske är det mest hönorna som har störst nytta av dessa bad vid tiden då de ligger på ägg och samlar på sig mycket parasiter i sin bobale. Ibland syns också mindre gropar intill efter små kycklingar som varit i sällskap med hönan, som använder dessa viktiga platser hela livet. Dessutom används de av flera individer av båda könen och under många generationer.

Eftersom fåglarna lätt känner sig sårbara för fiender vid dessa reningsbad är det inte ofta man har förmånen att beskåda detta fenomen. Många vana skogsvandrare kan berätta att de aldrig upplevt detta trots att de varit mycket ute i skogen. Hur som helst är det inte direkt enklare att få det på bild om det nu är så sällan man kan få uppleva det genom kikarens linser. ■